HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

היינו דקאמר רצ"ג. לא אמרת שמי דומות למטה מלמן ברזל ומו לא ולמה לאמינא לפילו עד עשרה דורות נמי פטורין. והוא הדין טפי מעשרה אלא כי האי מגינא נקט כאמה דוכתי וקרא נמי נקיט להו לכאמיל (דברים כג) גם דור עשירי והן לעולם. אלטריך[ה] למיתני הכי לאם

היינו דאמר ליה רבן שמעון בן גמליאל אפילו עד עשרה דורות פטורין אלא [ו] לרב הונא דאמר לא נחית תנא קמא לדרי מאי אפילו עד עשרה דורות אמר לך רב הונא רבן שמעון בן גמליאל אהעמיד קאי דנחית לדרי [ז] **תא שמע** המקבל צאן ברזל מן העובד כוכבים (ע) ולדות פטורין וולדי ולדות לא תיובתא דרב יהודה אמר לך רב יהודה אימא הן וולדותיהן איבא דאמרי הן וולדותיהן פטורין תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא אימא הן וולדות פטור וולדי ולדות חייב: רחל שילדה מין עז ואבעי ליה בידיה רחל בת עז ועז בת רחל ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרין אמר מתניתא בידיה רחל בת עז ועז בת רחל ר' מאיר מחייב ליה רב הושעיא לרבה כי עיילת לקמיה דרב הונא בעי מיניה ר' מאיר מיחייב למאי אילימא לבכורה ולית ליה לרבי מאיר [ו] אך בכור שור [ט] עד שיהא הוא שור ובכורו שור אלא לראשית הגז ולית ליה הא [ג] דתנא דבי רבי ישמעאל [ב]כבשים שצמרן קשה פטורין מראשית הגז שנאמר [ב] ומגז כבשי יתחמם אמר ליה ניחזי אנן הכא במאי עסקינן ברחל שילדה מין עז ואבעי תייש ובחושש לזרע האב לענין אותו ואת בנו קמיפלגי דר' מאיר סבר [ג] חוששין לזרע האב ורבנן סברי אין חוששין לזרע האב אי הכי ליפלגו בחוששין לזרע האב בעלמא בפלוגתא דחנניה ורבנן אלא לעולם לבכורה והכא במאי עסקינן ברחל בת רחל בת עז מר סבר זיל בתר אימיה ומר סבר זיל בתר אימיה דאימיה והאי נדמה הוא ואיבעית אימא ברחל בת עז בת רחל מר סבר חזרה שייות לאמו ומר סבר לא חזרה שייות למקומן רב אשי אמר כגון שיש בו מקצת סימנין [ד] ומאן חכמים ר"ש דאמר עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו: אמר רבי יוחנן מודה ר"מ בשעיר של ראש חדש דבעינן בן שעירה מאי טעמא אמר קרא [ג] אחד המיוחד ובא משאת ימי בראשית [ד] והא מהכא נפקא מהתם הוה [ה]נפקא [ב] שור או כשב [ב] פרט לכלאים או עז פרט לנדמה צריכא דאי מהתם הוה אמינא ה"מ היכא דלא נחת לדרי אבל היכא דנחת [ג] אימא לא ואי מהכא הוה אמינא ה"מ לגבי קרבן חובה אבל נדבה לא צריכא אמר רבי אחא בר יעקב הכל מודים [ד]דאין לוקין על צמרו משום כלאים שנאמר [ה] לא תלבש שעטנז [ו] מה פשתן שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה אמר רב פפא הכל מודים [ז]שצמרו פסול לתכלת שנאמר לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך מה פשתן שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה [ח] אמר רב נחמן בר יצחק הכל מודים [ו] שאין צמרו מטמא בנגעים שנאמר [ב] בבגד צמר או בבגד פשתים מה פשתים שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה אמר רב אשי אף אנו נאמר [ז]הדלה הנפן על גבי תאינה יינו פסול לנסכים מ"ט [ז] זבח ונסכים מה זבח שלא נשתנה אף נסכים שלא נשתנו מתקיף לה רבינא הדלה פשתן על גבי היגא ה"נ דלישתני א"כ לא מצית אמרת מה פשתן שלא נשתנה דהא פשתן נמי משתני א"ל זה נשתנה ריחו וזה לא נשתנה ריחו: **מתני'** רחל שלא ביכרה וילדה שני זכרים ויצאו שני ראשיהן כאחת [ז] רבי יוסי הגלילי אומר שניהן לכהן שנאמר [ח] הזכרים לה' וחכ"א אי אפשר לצמצם [ד] אלא אחד לו ואחד לכהן ר"ט אומר הכהן בורר לו את היפה ר"ע אומר משמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב

ולית ליה הא דתנא ר' ישמעאל כבשים שצמרן קשה כו'. לא הוה מצי למיפרך דבימעטן עז גם רחל מקרא דממעטין (חולין דף קמ.) שער עזים מלעמוד ולמרת דבעינן דבר הרלוי לבירות ולאפוקי טונא של עזים דליתא כיון דהוי ממין הרלוי לבירות אבית גם רחל

סגי נהכי: ברחל שילדה מין עז **ואבעי תייש.** והא לנקט מין עז לרבותא לתע"ג דהוועיל זרע אחר לגעת לולד לגעת לפטור מיחייב: **אלא לרב הונא דאמר** לא נחית תנא קמא לדרי מאי אפילו עד עשרה דורות אמר לך רב הונא רבן שמעון בן גמליאל אהעמיד קאי דנחית לדרי **תא שמע** המקבל צאן ברזל מן העובד כוכבים ולדות פטורין וולדי ולדות לא תיובתא דרב יהודה אמר לך רב יהודה אימא הן וולדותיהן איבא דאמרי הן וולדותיהן פטורין תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא אימא הן וולדות פטור וולדי ולדות חייב: רחל שילדה מין עז ואבעי תייש ובחושש לזרע האב לענין אותו ואת בנו קמיפלגי דר' מאיר סבר [ג] חוששין לזרע האב ורבנן סברי אין חוששין לזרע האב אי הכי ליפלגו בחוששין לזרע האב בעלמא בפלוגתא דחנניה ורבנן אלא לעולם לבכורה והכא במאי עסקינן ברחל בת רחל בת עז מר סבר זיל בתר אימיה ומר סבר זיל בתר אימיה דאימיה והאי נדמה הוא ואיבעית אימא ברחל בת עז בת רחל מר סבר חזרה שייות למקומן ומר סבר לא חזרה שייות למקומן רב אשי אמר כגון שיש בו מקצת סימנין [ד] ומאן חכמים ר"ש דאמר עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו: אמר רבי יוחנן מודה ר"מ בשעיר של ראש חדש דבעינן בן שעירה מאי טעמא אמר קרא [ג] אחד המיוחד ובא משאת ימי בראשית [ד] והא מהכא נפקא מהתם הוה [ה]נפקא [ב] שור או כשב [ב] פרט לכלאים או עז פרט לנדמה צריכא דאי מהתם הוה אמינא ה"מ לגבי קרבן חובה אבל נדבה לא צריכא אמר רבי אחא בר יעקב הכל מודים [ד]דאין לוקין על צמרו משום כלאים שנאמר [ה] לא תלבש שעטנז [ו] מה פשתן שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה אמר רב פפא הכל מודים [ז]שצמרו פסול לתכלת שנאמר לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך מה פשתן שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה [ח] אמר רב נחמן בר יצחק הכל מודים [ו] שאין צמרו מטמא בנגעים שנאמר [ב] בבגד צמר או בבגד פשתים מה פשתים שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה אמר רב אשי אף אנו נאמר [ז]הדלה הנפן על גבי תאינה יינו פסול לנסכים מ"ט [ז] זבח ונסכים מה זבח שלא נשתנה אף נסכים שלא נשתנו מתקיף לה רבינא הדלה פשתן על גבי היגא ה"נ דלישתני א"כ לא מצית אמרת מה פשתן שלא נשתנה דהא פשתן נמי משתני א"ל זה נשתנה ריחו וזה לא נשתנה ריחו: **מתני'** רחל שלא ביכרה וילדה שני זכרים ויצאו שני ראשיהן כאחת [ז] רבי יוסי הגלילי אומר שניהן לכהן שנאמר [ח] הזכרים לה' וחכ"א אי אפשר לצמצם [ד] אלא אחד לו ואחד לכהן ר"ט אומר הכהן בורר לו את היפה ר"ע אומר משמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב

מסורת הש"ס

ה) [לעיל ה: וש"נ], ו) מולין קלו., ז) [מולין עט.], ד) [עיטוקין פב. וש"נ], ה) [לעיל יב. וש"נ], ו) [מכר ופשתים ונו'], ז) [לעיל ט.], ח) [מ"ל טרקיר"ק ע], ט) ולדי ולדי ולדות ג"ק, י) ג"ל בולד ולדי ולדות, כ) שתנו פומו ג"ק, ל) ג"ל תיים וגי' ג"ק כתב, מ) בא עז ג"ק, נ) ג"ל לגת, ס) ומאו גופה ג"ק, ע) הל' לפרק ג"ק,

הגהות הב"ח

(א) גמ' ת"ש המקבל צאן ברזל מן העובד כוכבים הן וולדות וכו' אימא הן וולדותיהן פטורין אימא וולדותיהן פטורין דתניא דתניא לעיל ט"ש: (ב) שם דנחת לדרי אימא לא: (ג) רש"י ד"ה היינו דקאמר וכו' ואם הוה מצי למיפרך ד"ה מי הוה פטורין ד"ה מי הוה פטור רשב"ג טפי: (ד) ד"ה ולדותיהן אימא הן ולדותיהן דמשמע: (ה) ד"ה אימא אימא הן וכו' ולא אימא הן וולדותיהן: (ו) ד"ה מיפטר וכו' ופיש מחב' ר' מאיר מחייב והילכך אם שחטה ואת אביה מייב: (ז) ד"ה ולי מהמם וכו' ולא כתיב אך עז: (ח) ד"ה ומסני שנאמר וכו' ופיש למימרא משום מולין בעזרה לפיכך הכהן נמי יהיה עד שיסתאב ויאכלנו בעזרה ומשו והכי לקמן:

מוסף רש"י

אך בכור שור עד שיהא כו'. דמדמלי למימר אך שור כשב ועז, דהא עניינא בבכור למימר, דכתיב לעיל מיניה כל פטר רחם וגו' ונקט כשולהו בכור, שמע מינה עד שיהא הבכור כאמו ולא יהא דומה לאמו (לעיל ה:). **כבשים שצמרן קשה.** כגון שהיו משונים משאר כבשים (חולין קלו.). **ומגז כבשי יתחמם.** מן הגז ומן הכבש (נדה מא.). **בן** רחל ומיש שפעול לנקבה, ומינויה לזו דליה ליה (חולין לח:). **שניהם לכהן.** דאפקד לממלס שניהן יהלו לאחד ומינהן בכורות (לעיל ט.). **וחכ"א אי אפשר לצמצם.** ולפלא שניהם לאחד, אלא אחד יהא לרעון ופוטר את הראשון ומסור לכהן ומסני מולין, ומסור אלא יהיב כי מייניהו הוי תמוויהו ספק בכורות ונותן אחד לכהן ומסני יעשה עד שיסתאב ויאכל במומו לנפול הניח (יבמות יח.).

רבינו גרשום

דורות פוטר ושלישי מחייב אמטו הכי נקט רשב"ג נמי לשון רוב דורות: אלא לרב הונא דאמר. דלא פטר תנא קמא אלא אחד דור ושני לאלתר חייב למה ליה למימר עד עשרה לימא שני נמי פטור: אהעמיד ולדות קאי. דנחית לדרי ושני דורות פוטר הילכך אמר הוא עד עשרה דורות נמי פטור: תיובתא דרב הונא. דהכא משמע כדרב יהודה: אימא הן ולדות פטורות. כלומר הן ולדות ראשונות ולא יותר: רחל שילדה מין עז פטורה דנדמה הוא: עד שיהא שור ובכורו שור פרט

לנדמה: כבשים שצימרן קשה כגון רחל (כתנא) שצימרה דומה לצמר עז שהוא קשה וכל שכן עז בת רחל שפטור דלאו בר חימום הוא: ניחזי אנן במאי הילכתא מחייב ר' מאיר: ואבעי תייש. ושחטו עם אביו ביום אחד: ר' מאיר מחייב דחייש לזרע האב וחשיב נמי אותו ואת בנו אע"ג דאין בנו כרוך אחריו הואיל ודומה לאביו: ורבנן. פטורי דבתר אמו שדי ליה ולא דמי לאמו: אי הכי. דבהכי פליגי בחושש לזרע האב ליפלגו נמי בעלמא (נפיק) בפרק אותו ואת בנו היכא דפליגי חנניא ורבנן בהא מילתא: ואביעית אימא. לעולם לבכורה וברחל בת עז ואותה עז בת רחל. ר' מאיר מחייב סבר אע"ג דחזרה בת עז נדמה היא כיון דזקיקנה רחל היא חזרו שיות למקומן ובטל האמצעי וחשיב כמו הוא כבש ובכורו כבש וחייב בבכורה. ורבנן סברי כיון דהוי נדמה לא אמרינן חזרו שיות למקומן: כגון שיש בו מקצת סימנין. דומה לאמו ר' מאיר דאמר משהו כאמו דפטרו ר' שמעון היא דבעי שיהא בו שעירה לעולם דכתיב אחד כלומר המיוחד ובא משאת ימי בראשית שלא היה לו מעולם אם ממין אחר: צריכי. תרוייהו דאי מהתם מאו עז פרט לנדמה הני מילי דפסול היכא דלא נחית לדרי משמחתו שלא חזר מינו למקומו שהוא כשב בן עז בן עז לעולם משום הכי הוי נדמה: אבל היכא דנחית לדרי. שהוא כשב בן עז בן

כשב אימא לא ליהוי נדמה וליתכשר לשעיר ר"ש קמ"ל אחד המיוחד: ואי. אשמעינן אחד הני מילי דפסול נדמה כגון בקרבן חובה אבל בנדר או נדבה: הכל מודים. אפילו לר' מאיר דמחייב דאין לוקה על צמרו משום כלאים אי לביש ליה בהדי פשתן: אף נסכים שלא נשתנו והני יש להן ריח תאינה. אלא מעתה אי ע"י דלויי קא חשיש שינוי בפשתן נמי יכיל למיהני שינוי ע"י הידלה ומפרכי כל הני שמעתתא דרב אחא ורב פפא ורב דהא דמחייב דאין לוקה על צמרו משום כלאים אי לביש ליה בהדי פשתן: אף נסכים שלא נשתנו והני יש להן ריח תאינה. אלא מעתה אי ע"י דלויי קא חשיש שינוי בפשתן נמי יכיל למיהני שינוי ע"י הידלה ומפרכי כל הני שמעתתא דרב אחא ורב פפא ורב דהא

ר' טרפון אומר הכהן בורר לו את היפה. כדמפרש בגמ' דההוא דבריא נפיק ברישא: ר' עקיבא אומר משמנין ביניהן. פי' איזה מהן שנוטל המרובה יפרע לחברו חצי מה ששוה יותר מחברו: והשני. שביד ישראל ספק בכור הוי יראה עד שיסתאב כלומר שאין

ס"א אי הכי נדמה דמעיט רחמנא דכתיב שור או כשב פרט לכלאים או עז פרט לנדמה למה לי צריכא דאי כתב או עז פרט לנדמה ה"א ה"מ היכא דנדמה הוא דפסול אבל מיוחד מששת ימי בראשית אע"ג הדלאה קמ"ל אחד ואי כתב רחמנא אחד הוי"א ה"מ אחובות אבל בנדר ונדבה לא פסל נדמה כתב או עז פרט לנדמה: ד) אר"נ בר' יצחק הכל מודים שאין צמרו מטמא בנגעים וכו' מהאי דרשה מעמט בת"כ דבגד צבוע אינו מטמא בנגעים דמה פשתן שאין צבוע דסתם פשתן לבן אף צמר וכו' וא"ת אמאי לא דרשו הכי גבי כלאים כדאמרינן אין בצמרו משום כלאים וי"ל דאך צמר דפשתים דנענעים יתירה הוא ולכך דרשינן מניה שלא נשתנה אלא הך דכלאים לאו יתירה הילכך לא נאמר הך דרשא מה פשתן שלא נשתנה וכו' דמסתבר טפי למעט כלאים וכו'. תוס' חיצוניות: ה) אין חרושתן לזרע האב והיכא חייב קרא היינו היכא דשתו האם בעלמא כי היכי וכו': ו) היכא דנדמה דהוא גופיה אינו דומה לאמו ואית ספרים דגרסי בהו ה"מ: ז) אלא מעתה וכו' חשבת לית ליה שנוי בפשתן נמי מצי למהני שנוי ע"י הדלאה ומפרכן כל הני שמעתתא דרב אחא ורב פפא דהא אשכחן נמי בפשתן דנשתנה אלא מדקאמר מה פשתן שלא נשתנה ש"מ דדלאי לא הוי שנוי:

תורה אור השלם

1. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְּכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְּכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: במדבר יח יז
2. אִם לֹא בֵּרַכְתִּנִי חֻלְצָיו וּמִגֵּז כְּבָשַׂי יִתְחַמֵּם: איוב לא כ
3. וְשִׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל עֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ: במדבר כח טו
4. שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז בִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיהוָה: ויקרא כב כז
5. לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו: גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ: דברים כב יא יב
6. וְהַבֶּגֶד כִּי יִהְיֶה בוֹ נֶגַע צָרַעַת בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים: ויקרא יג מז
7. אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אִשֶּׁה לַיְיָ עֹלָה וּמִנְחָה זֶבַח וּנְסָכִים דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: ויקרא כג לז
8. וְהַעֲבַרְתָּ כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לַיְיָ וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיְיָ: שמות יג יב

שיטה מקובצת

א) אלא (אמר) רב הונא דאמר וכו' נ"א בס"ד אלא לרב הונא לימא אפי' ולדי ולדות פטור למה ליה למימר עד עשרה דרי אמר לך: ב) ת"ש המקבל צאן ברזל מן העובד כוכבים ולדותיהן פטורין ולדי ולדות חייבים תיובתא דרב יהודה אמר לך רב יהודה אימא [הן וולדותיהן] (הולדות) פטורין ומתני' קא פריך לרב יהודה ורב יהודה מתרצה לטעמיה וא"ד דה"ג במתני' בהדיא כר"י ופרכינן מניה לרב הונא והוא מתרץ לה לנפשיה. גליון וז"ל הרא"ש ז"ל ת"ש המקבל צאן ברזל הן ולדותיהן פטורין ברייתא היא דבמתניתין לא קתני הן קשיא לרב יהודה דמשמע הן הולדות עצמן ומשני הן וולדות פטורין בתרי ורי"ן דמשמע הן הולדות וולדותיהן פטורין דולדו' חשיבי כהן עצמן ולא"ד דפריך לרב הונא גרס הן וולדות בתרי ורי"ן ומשני הן ולדותיהן ע"כ: ג) והא מהכא נפקא וכו' נ"א בקצת

לח א מיי' פ"ג מהל' מעה"ב כלכה ה: ס מיי' פ"ג מהל' בכורות הל' ו סמג עשין קיח טוש"ע י"ד סי' שטו סעיף ה: לט ב מיי' פ"י מהלכות בכורים הלכה ד טוש"ע י"ד סימן שג סעיף ג: מ ג מיי' פ"ג מהלכות פיסולי מוקדש הל' ה: מא ד מיי' פ"י מהל' כלאים הלכה ג: מב ה מיי' פ"ג מהל' מעה"ב הלכה ח: ו [מיי' פ"ג מהלכות טומאת צרעת הל' ג]: מג ז מיי' פ"ו מהל' פיסולי מוקדש הל"י: מד ח מיי' פ"ס מהלכות בכורות הל' ו סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סי' שיח סעיף ו: